

Het einde van het verhaal

Eerder verschenen in de serie *De grote eeuw*:

Bruggenbouwers, 2012

Dandy uit het noorden, 2013

Tussen rood en zwart, 2014

De kop in het zand, 2015

Blauwe Ster, 2016

Echte Amerikaanse jeans, 2017

1968, 2018

Zij die dromen doden slapen nooit, 2019

De tweede doodzonde, 2020

Jan Guillou

Het einde van het verhaal

Vertaald door Bart Kraamer

2021 Prometheus Amsterdam

Oorspronkelijke titel *Slutet på historien*

© 2020 Jan Guillou

© 2021 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Bart Kraamer

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto omslag Naya Shaw

Foto auteur Ulla Montan

Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4551 4

I

GEESTEN

Stockholm, 10 december 1991

Ongetwijfeld is de hoge negerfrequentie in het straatbeeld het eerste wat een bezoeker die van ver komt zou moeten opmerken.

In elk geval als je zoals ik de stad sinds het einde van de oorlog niet meer hebt bezocht, bijna een halve eeuw geleden dus, in een heel andere tijd en naar het lijkt ook in een heel ander land. Het rasvreemde element dat de bezoeker in Stockholm aantreft, ook oosterse en Slavische fysionomieën, is zonder twijfel de opvallendste verandering gedurende de jaren die voorbij zijn gegaan. Verder is het verbazingwekkend hoeveel hetzelfde is gebleven. Als ik vanuit mijn hotel de hoek omsla en de Kungsgatan in loop is alles net als vroeger helemaal tot aan de Sveavägen, waar de stijlvolle bebouwing is afgebroken en vervangen door een complex van zogenaamde wolkenkrabbers in de nageaapte vulgaire Amerikaanse smaak. Ik wandel liever door de Birger Jarlsgatan, langs het Stureplan en het Nybroplan en daarna over de Strandvägen naar de Djurgårdsbron. Ook daar is alles zoals ik het me herinner, Stockholm is tenslotte slechts één keer gebombardeerd door de Russen. Dus wederom zijn al die vreemde gezichten die ik tegenkom de grote verandering.

Het Zweden dat ik kende was een raciaal homogeen land, daarover bestaat geen twijfel. Des te merkwaardiger dat zo weinig burgers de gevaarlijke verandering lijken te hebben opgemerkt, laat staan dat ze ertegen hebben geprotesteerd.

Aanvankelijk zag ik het daarom als een lichtpuntje in deze duisternis van nationale onwetendheid, of erger nog onverschilligheid, dat het land

toch een nieuwe politieke partij had gekregen die het gevaar ondubbelzinnig benoemde. Aangezien ik me toch enigszins onzeker voelde over mijn beoordeling, mijn kennis schoot uiteraard tekort, vroeg ik Marlene of zij haar opdracht een paar dagen terzijde kon leggen om een rapport op te stellen over deze nieuwe nationale partij, die onlangs toch 6,7 procent van de parlementsstemmen bij elkaar schraapte. Dat was in elk geval een aanzienlijk beter resultaat dan waar wij in slaagden met onze eerste parlementsverkiezingen in de Weimarrepubliek.

Het rapport van Marlene was voorbeeldig, helder en beknopt en aangevuld met krantenknipsels, een uitstekende prestatie als je bedenkt dat haar eigen politieke voorkeuren een heel andere richting uit gaan. Ze is zonder twijfel, vermoedelijk zonder het zelf te beseffen, een talent dat haar taak bij welke inlichtingendienst ook zou kunnen uitvoeren. Met haar had ik een vondst gedaan die de 100 dollar per dag meer dan waard was.

De nieuwe partij Ny Demokrati heeft echter geen ideologische standvastigheid. Dat ze een nationale lijn voeren met als speerpunt de zorgwekkende toestroom van allerlei kwalitatief laagstaande buitenlanders is duidelijk. De strategische hoofdzaak voor de komende decennia hebben ze dus gevonden. Tot zover alles goed en wel.

Maar ze missen zowel de waardigheid als het fanatisme, ik gebruik dat woord met de positieve connotatie die het ooit had, die de ernst van de zaak vereist. De twee partijleiders komen eerder over als studentikoze grappenmakers, wier agitatie over kan slaan in pure smakeloosheid. Zoals toen de ene van de twee, blijkbaar een uiterst veranderlijke zakenman, de hoop uitsprak dat de dochter van de weliswaar negervriendelijke liberale partijleider besmet zou worden met aids door een van de talrijke Afrikanen die de afgelopen jaren het land zijn binnengestroomd.

Even gênant was het toen een persoon met de titel vicepartijleider daarna bezwaar maakte tegen ontwikkelingshulp aan Afrikaanse landen met het argument dat het vroeger beter was toen veel negers werden opgegeten door leeuwen. Waarom de Afrikaanse leeuwen hun eetgewoonten veranderd zouden hebben en wat er aan het probleem gedaan zou kunnen worden, werd niet duidelijk.

Dit type intellectueel ondermaatse bijdragen leent zich er niet voor om vertrouwen op te roepen bij de bevolking. De conclusie moet helaas zijn dat deze in wezen gezonde nationale partij veel te snel toegang heeft verworven tot het parlement, voordat ze een doordachte politiek hadden

kunnen formuleren. Daarom moet de vitaliteit van de partij sterk in twijfel worden getrokken.

Dan verwacht ik meer van de nieuwe en aanzienlijk radicalere beweging die zich de Sverigedemokraterna noemt. De naam is enigszins misleidend, omdat het nauwelijks 'democratie' te noemen is wat ze nastreven. Het kan natuurlijk een tijdelijke tactische concessie zijn aan een werktuigelijke publieke opinie die nog steeds geworteld is in alle illusies die het woord democratie omgeven, een politiek systeem dat er in wezen op neerkomt dat drie wolven en twee schapen stemmen over wat ze vanavond zullen eten. Maar partijnamen kun je in de toekomst makkelijk vervangen, wanneer de tijd rijp is.

Gisteren bracht ik heel vruchtbare tijd door bij de jaarlijkse hoofdmanifestatie van die Sverigedemokraterna, toen ze zich met hun eerbetoon aan koning Carolus XII in volle sterkte in de straten van Stockholm lieten zien.

Het is mijn stellige indruk dat deze jeugdige idealisten 'de spanningsstrategie' goed hebben begrepen, en naar bekend voorbeeld toepassen. Ze verleiden de door de ondergang van de Sovjet-Unie sterk verzwakte communisten ertoe om zich te mobiliseren rond het standbeeld van Carolus XII met populaire muziek van het eenvoudigere soort, eerder liedjes dan strijdlieden, en naïeve leuzen te formuleren als 'stop racisme', 'bewaar de vrede' en dergelijke. Daarmee hebben de communisten zich blootgesteld aan aanvallen. Het was alsof het uit het instructieboek van de SA voor nieuw aangesloten leden kwam. En op dezelfde manier als de SA buiten ze het uit dat een kameraad onlangs was omgekomen bij een confrontatie met de politie in Malmö. Misschien een Zweedse Horst Wessel in wording?

Naar wat Marlene beweerde is de beweging ook bijzonder actief met directe acties, zoals brandbommen gooien in zogenaamde vluchtelingenkampen door het hele land, en het gerucht gaat, waarschijnlijk op goede gronden, dat een of meerdere van deze enthousiastelingen begonnen zijn bijzonder donkere buitenlanders te elimineren door middel van nachtelijke verrassingsaanvallen, waarbij ze zijn uitgerust met laservizieren. Het fenomeen werd in de pers aangeduid als 'de Laserman' en het werd door deze Sverigedemokraterna bij elke openbare manifestatie krachtig geroemd, dus ook bij hun acties van gisteravond. Daarmee lok je natuurlijk veel sterke gevoelens en krantenkoppen uit, dus het moet een doordachte en consequente toepassing van de spanningsstrategie zijn. Een oude kameraad weet hoe het werkt.

Maar er zijn helaas ook een aantal negatieve elementen. Het merendeel

van de nationale demonstranten bij de manifestatie van gisteren was duidelijk dronken, slecht gekleed en om een of andere reden kaalgeschoren. Wanneer zulke herrieschoppers met hakenkruisvlaggen rondlopen maakt het een onwaardige indruk. Bovendien was hun tactiek op zijn zachtst gezegd ondoordacht. Ze vielen de goed uitgeruste oproerpolitie aan, terwijl ze duidelijk in de minderheid waren, en kregen er dus flink van langs, trokken zich gehavend terug en begonnen 'Heil Laserman!' te roepen. Dat was al een pijnlijke situatie, die nog erger werd toen ze met uitgestrekte rechterarm schreeuwden over vreemdelingszwijnen. Tactisch gezien was het dus een miserabele voorstelling.

Aan de andere kant moet je twee dingen in gedachten houden. De herrieschoppers in de SA zijn ook zo begonnen. En toen ze na een paar jaar genoeg succes hadden, werd het tijd om ze kwijt te raken, wat we in 1934 deden.

Op dit moment zijn ze in het eerste stadium van de spanningsstrategie. Op een goed gekozen later tijdstip moeten ze goedverzorgde kleding gaan dragen, het straatgeweld terugbrengen en zich toeleggen op de zuiver militaire tactiek, bijvoorbeeld gericht tegen de concentraties van vreemdelingen in de vluchtelingenkampen. Misschien ook de tactiek uitbreiden die wordt aangeduid als 'de Laserman'.

Dat is de tweede strategische stap. Iets zegt me dat deze Sverigedemokraterna goed zijn voorbereid en weten wat ze doen, zo niet de kaalgeschorenen dan in elk geval de leiders. Het zou duidelijk voor hen moeten zijn dat de weg naar succes niet via vechtpartijen met de politie gaat, vooral niet omdat ze met de huidige krachtsverhoudingen gedoemd zijn zowel de fysieke confrontatie als de sympathie van de meerderheid van de bevolking te verliezen. Er zijn tenslotte enkele cruciale verschillen tussen toen en nu. Toen was er een sterke communistische beweging, die ook was ingesteld op straatgeweld. Stalin-aanhangers fysiek bestraffen kon de sympathie van velen opwekken en in die situatie konden ze het eerste stadium van de spanningsstrategie voortzetten. Maar hier en nu duidelijk niet, aangezien het communisme al ten onder is gegaan.

Ik heb toch het gevoel dat deze Sverigedemokraterna bezig zijn hun les te leren en daarom binnenkort het contraproductieve straatgeweld achter zich zullen laten en over kunnen gaan tot verborgen sabotage, brandstichtingen en kleine moorden, en dan zal de leugeners hun kracht gaan overdrijven en op die manier de rol van nuttige idioot spelen.

Als ze daarna het handboek volgen zal hun leider zich naar buiten toe

fatsoenlijk gedragen, beweren dat hij tegen elke vorm van geweld is en in plaats daarvan een cultuur- en propagandapolitiek gaan ontwikkelen. Een van de allerbelangrijkste dingen in deze fase wordt het om een equivalent te creëren van wat we al in de jaren dertig ‘Geruchtengroepen’ noemden. Deze groepen krijgen tot taak om alle politierapporten door te nemen die ze in handen kunnen krijgen waarin buitenlanders misdaden begaan, liefst zware geweldsmisdrijven, verkrachtingen en diefstallen, en die kennis daarna op de gebruikelijke manier te verspreiden via strooibiljetten en pamfletten. Dat bleek heel effectief te zijn. Ik kan me goed voorstellen dat een groot deel van de Duitse bevolking er al in het begin van de jaren dertig vast van overtuigd was dat de meeste oplichterijen, diefstallen en zelfs verkrachtingen door joden werden begaan. In dit land zullen ze zich bij gebrek aan joden moeten toelagen op Arabieren of Joegoslaven.

Met dit oogmerk moeten ze ook een eigen pers op gaan bouwen, maar dat zullen ze zelf ook wel begrijpen.

Wie dan leeft wie dan zorgt, zoals het heet. Ik ben bang dat ik niet lang genoeg zal leven om deze jonge idealisten te zien rijpen en aan de macht te zien komen in het laatste stadium van de strijd, door een meerderheid bij de parlementsverkiezingen, of door, zoals in ons geval, in elk geval voldoende stemmen binnen te halen om als eerste stap een coalitie aan te gaan met burgerlijk rechts.

Stockholm, 13 december 1991

Ik ben bang dat ik laatst geagiteerd raakte, waardoor ik mezelf moe schreef, bovendien was het iets terzijde van het onderwerp. Toch lag het voor de hand dat ik dit déjà vu kreeg door de eerste SA van deze tijd, alsof het de jaren twintig zijn.

Nu terug naar de missie. Ik moet het gedisciplineerd en volgens plan uitvoeren, de voorwaarden nauwkeurig analyseren voordat ik de beslissende stap zet. Het voelt absoluut goed om zo te werken. Nu ik erover nadenk is mijn volwassen leven zo begonnen in de Abwehr bij de Kriegsmarine. Het ene rapport volgde op het andere, daarna de analytische bewerking, uiteindelijk de maatregel.

Het zou niet goed gewerkt hebben om mijn familie onvoorbereid te benaderen, die er redelijkerwijs van uit moest gaan dat ik dood was of me in elk geval beschouwde als een zwart geheim waarover niet gesproken werd. Het lijken allemaal ongeneeslijke democraten te zijn. Dat hebben de

rapporten van Marlene met onmiskenbare duidelijkheid aangetoond.

Het was een zegen dat ik haar te pakken heb gekregen, al moet ik toegeven dat er ook geluk bij kwam kijken. Op eigen houtje had ik het er, zelfs als oude inlichtingenofficier, niet goed afgebracht met niet veel meer dan het telefoonboek als basis.

De Spaanse nachtportier van het hotel kwam me onverwachts te hulp. Ik ga ervan uit dat hij me niet heeft doorzien, al kun je met de beste wil van de wereld niet beweren dat ik eruitzie als een Argentijn. Mijn naam, Haraldo Valdelibre, kan bovendien iets te gekunsteld klinken voor een Spanjaard. Maar señor Figueras leek mijn Spaans gewoon op te vatten als typisch Latijns-Amerikaans, dat mocht overigens ook wel na al die jaren.

We praatten een poosje nadat ik terugkwam van mijn eerste avondwandeling, aanvankelijk vooral beleefdheden maar van het een kwam het ander en ik vertelde dat ik hier was om een aantal verre familieleden op te zoeken. Toen raadde hij me aan om een advertentie te zetten voor een student aan de School voor Journalistiek die bereid was om een 'schnabel' (een totaal onbekend woord voor mij) op zich te nemen, op een forum dat de Gele Pagina's heette. Toen ik de volgende dag met behulp van het receptiepersoneel de advertentie opstelde, concludeerde ik ten onrechte dat ik iemand moest zoeken die Duitstalig was. 100 dollar per dag was tenslotte een verleidelijk aanbod.

Ik kreeg slechts twee reacties, ondanks de genereuze aanbieding. Dat Duitstalige schrok mensen blijkbaar af. De jeugd in Zweden spreekt niet langer Duits, vertelde señor Figueras me toen ik het later met hem besprak. Ze spreken in de eerste plaats Engels, velen vrijwel perfect Engels, maar als gringo's. Daarna komt waarschijnlijk Spaans, grappig genoeg. Maar absoluut geen Duits.

Het tegenovergestelde van vroeger dus. Engels in plaats van Duits heeft natuurlijk met de afloop van de oorlog te maken. Dat Spaans zo vaak voorkomt, kan verrassender lijken, maar ook dat heeft politieke verklaringen. Er kwamen bijvoorbeeld veel Chilenen naar Zweden nadat de militairen in Santiago het communistische Allende-regime uit de weg hadden geruimd. Om vergelijkbare redenen zijn er ook een heleboel Argentijnen gekomen.

Marlene bevestigde dat ze twee Chilenen als studiegenoten op de School voor Journalistiek had. Uit veiligheidsoverwegingen was het beter geweest om een Latijns-Amerikaanse leerling-journalist als assistent te hebben. Aan de andere kant was Marlene een vondst.

Maar haar perfecte Duits met het onmiskenbare Hamburgse accent ont-

hulde dat ze net als ik half-Duits was. Ze weet echter dat ik onder mijn Argentijnse identiteit sta ingeschreven in het hotel. Ze is slim, dus ze zou één en één bij elkaar op moeten kunnen tellen.

Misschien was ze afgeleid door mijn verzekering dat ik zonder enige moeite Zweeds kan lezen, ook al spreek ik de taal niet graag, waardoor ze de krantenknipsels die ze bij haar rapport voegt niet hoeft te vertalen. Bovendien heeft ze inmiddels uitgevonden dat de verwanten die ik zoek tot een illustere familie behoren, die niet verdacht is op politieke gronden.

Daarom geloof ik niet dat ze redenen heeft om me aan te geven, mocht ze verwant zijn aan vluchtelingen uit Duitsland die zagezegd om heel andere redenen zijn gevlucht dan ik. Mijn Argentijnse paspoort is echt en ik word niet gezocht door de Zweedse of de Argentijnse autoriteiten. Misschien door de Duitse, maar hoe zou zij dat kunnen weten? En haar 'schnabbel', dat rare woord, voor 100 dollar per dag zal ze ook niet graag willen kwijt-raken en bovendien weet ze niet dat haar heel competente naspeuringen in al die registers en krantenmappen hun einde naderen. Ik heb binnenkort voldoende materiaal om over te kunnen gaan tot de operatie zelf.

Het lijkt erop dat er in eerste instantie twee personen zijn uit wie ik kan kiezen voor een initiële en waarschijnlijk beslissende benadering. Dat zou of mijn zus Johanne zijn of mijn 'neef', zoals we alle mannelijke leden van de familie noemden, Eric Letang. Om precies te zijn is deze Eric de zoon van een van mijn echte nichten, Héléne, de dochter van oom Oscar. Ik herinner me haar vaag uit mijn kindertijd in Berlijn.

Op opvallend jonge leeftijd beging deze nicht Héléne de domheid om hier in Stockholm te trouwen met een Franse verzetsman, vandaar de eigenaardige Franse naam Letang. Die schijnt zijn oorsprong te hebben in Bretagne.

Dat Marlenes rapportage over juist deze 'neef' Eric Letang verreweg de omvangrijkste is geworden, en een eigen map vult, heeft een voor de hand liggende verklaring. Hij is een van de bekendste advocaten van het land, mogelijk ook de meest omstreden, wordt er in de grootste krant van het land voortdurend van beschuldigd zowel communist, antisemiet als terrorist te zijn. Dat laatste maakt de zaak misschien ingewikkelder, maar verder zou het ideaal zijn om het inleidende contact juist met een advocaat te laten plaatsvinden.

Marlene is niet onverdeeld dol op advocaat Letang, dat schemert door in haar rapportage, ook al doet ze haar best om op een zakelijke toon te schrijven.

Wat ze tegen hem heeft, heeft te maken met bepaalde delen van zijn werk als advocaat die er speciaal op gericht lijken te zijn om mannen die verdacht worden van de gruwelijkste seksuele misdrijven te verdedigen, op welk terrein hij blijkbaar succesvol is geweest op een manier die Marlene en iets wat ze aanduidt als 'de vrouwenbeweging' sterk afkeuren. Het gaat dus om zuiver politieke afkeuring.

Vreemd genoeg ontbreken de kritische ondertonen wanneer het gaat om advocaat Letangs eerdere gedrag in de linksradicale beweging. In zijn jeugd in de jaren zestig en zeventig schijnt hij deel uitgemaakt te hebben van de antizionistische solidariteitsbeweging en stelling te hebben genomen voor de Palestijnse vrijheidsstrijd. Daar kun je makkelijk mee sympathiseren, vind ik tenminste. Des te merkwaardiger dat Marlene er niets kritisch over te zeggen heeft.

Opzienbarend is dat hij in ongeveer dezelfde tijd contacten heeft gehad met de West-Duitse terroristenbeweging. Maar dat verklaart Marlene met een liefdesverhouding met een Duitse vrouwelijke advocaat die dood werd geschoten door de West-Duitse politie bij een aanval op terroristen.

De relatie had echter al geresulteerd in een kind, Erich Maria genaamd, nadien geadopteerd door Letang met de gecorrigeerde voornaam Erkki.

Deze zoon is tegenwoordig in de twintig en een succesvolle ijshockeyspeler in Noord-Amerika, net als overigens een soort halfbroer van hem, al spelen ze bij verschillende teams.

Wat interessant is aan die andere ijshockeyspeler is eerder zijn moeder, die getrouwd is met Eric Letang. Tot aan de door de sociaaldemocraten verloren verkiezingen in de herfst was ze minister van Ontwikkelings-samenwerking.

Twee omstandigheden leken me bijzonder interessant. Als advocaat Letang getrouwd is met een vrouw die tot voor heel kort deel uitmaakte van de regering van Zweden mag je ervan uitgaan dat ze tot de elite van het land behoren. Dat kan voordelig zijn voor onze zaak. Maar het kan ook gevoelig liggen.

De tweede omstandigheid die voor mij persoonlijk van belang is, is dat advocaat Letang heel goed Duits schijnt te spreken. Je kunt niet zeggen dat dat typisch is voor Fransmannen buiten Elzas of Lotharingen, maar het kan misschien verklaard worden door zowel zijn liefdesgeschiedenis met de Duitse vrouwelijke advocaat als het feit dat zijn grootmoeder Christa von Moltke nooit Zweeds schijnt te hebben leren praten. In elk geval niet

zolang ik haar kende. Hoe dan ook is het een opluchting voor me dat eventuele gesprekken tussen ons in het Duits gevoerd kunnen worden. Want dat maakt hem, samen met zijn beroep, tot een heel aannemelijk eerste contact.

Het alternatief is natuurlijk mijn zus Johanne, maar het is de vraag hoe liefdevol ze tegenwoordig over haar grote broer denkt.

Marlenes rapport over Johanne Lauritzen, tegenwoordig gepensioneerd cultuurjournalist maar nog steeds actief als schrijfster, was in bepaalde opzichten even onheilspellend als verrassend.

Vorig jaar kreeg ze samen met een vrouwelijke held van de verzetsbeweging in Noorwegen de Orde van Sint-Olaf toegekend, ik neem aan met het zwaard op de medaille, voor haar bijdragen tijdens de oorlog. Volgens de analyse van Marlene, die ze te danken heeft aan de Noorse zogenaamde vrouwenbeweging, kan de Noorse traagheid verklaard worden doordat de vrouwen in de verzetsbeweging na de oorlog zijn teruggekeerd naar hun vroegere leven. Terwijl de mannen memoires schreven en ontelbare kranteninterviews gaven om min of meer waarheidsgetrouw over hun grootse daden te vertellen.

Dit kan heel goed zo zijn omdat mannen en vrouwen volgens hun aard heel verschillend naar oorlog kijken. Wat ook vóór Marlenes analyse spreekt is dat Johanne zich heel duidelijk ongemakkelijk voelde bij alle publiciteit die het gevolg was van de beloning van het Koninkrijk Noorwegen. De pers diepte een heleboel opzienbarende details op, zoals dat Johanne de rang van majoor had in de Britse speciale eenheid SOE en na de oorlog het MC, het Military Cross, kreeg toegekend. Toen journalisten er meer over wilden weten, was ze heel gesloten.

Het MC is geen kattenpis, vooral niet in combinatie met de Orde van Sint-Olaf. Mijn zusje is ontegenzeggelijk hoger gedecoreerd dan haar grote broer. Gelukkig was haar officiersrang niet ook nog eens hoger, omdat ik afscheid nam, of hoe moet je dat noemen, als ss Obersturmbannführer.

Aan de ene kant kun je lachen om de ironie. Aan de andere kant kun je je afvragen wat het betekent als we elkaar ontmoeten. Tijdens de oorlog zou het bij een confrontatie onze plicht zijn geweest om de ander te doden. Maar hoeveel van haar haat, of zou je moeten zeggen zelfhaat, ze is tenslotte even Duits als ik, net zoals ik even Noors ben als zij, is er nog over na zesenvertig jaar? Dat kun je natuurlijk niet weten.

Ik kan evenwel een verzachtende omstandigheid aanvoeren. Tot in 1941 was ze koerier voor het Noorse verzet en reisde vaak naar Noorwegen

met als voorwendsel dat ze onze grootmoeder, *bestemor* in het Noors, ging bezoeken op Osterøy bij Bergen.

Ik was toen als ss Hauptsturmführer gestationeerd in Oslo omdat ik vloeiend Noors sprak.

De Gestapo was haar op het spoor en er was een bevel uitgegaan dat ze bij de volgende reis moest worden opgepakt. Omdat de Gestapo en de ss een gemeenschappelijk commando hadden wist ik ervan.

Ik reisde naar Saltsjöbaden en waarschuwde haar, iets wat me een veroordeling wegens verraad en het leven had kunnen kosten. Dat moet ze hebben begrepen.

We waren tenslotte toch van hetzelfde bloed, in mijn geval zelfs nauwkeurig genealogisch in kaart gebracht. Iedereen die in het begin bij de ss wilde moest zijn Arische achtergrond uit de doeken kunnen doen, en op dat punt zijn we allebei uitstekend gekwalificeerd. Bij een onderzoek bleek dat ons Arische bloed van de kant van Mutti, van de Von Freitalts, terug kon worden gevoerd in de tijd tot aan 1325. En van vaders kant tot in de eeuwigheid, omdat hij een Noor was en daarom tot Viking gerekend werd. Tegenwoordig zou je daar misschien grapjes over kunnen maken, maar we zijn van hetzelfde bloed.

Het lijkt me in elk geval aannemelijk dat advocaat Letang een tactisch minder onzeker contact zou zijn dan mijn zus Johanne omdat het een kwestie is van gevoelens, en vrouwelijke gevoelens zijn moeilijk te voorstellen. Een advocaat wiens werk het is om dagelijks de schandelijkste misdadigers te verdedigen zou makkelijker onderscheid moeten kunnen maken tussen persoonlijke, of zelfs politieke, gevoelens en de objectieve stand van zaken.

De overige familieleden, met één mogelijke uitzondering, zijn in dit verband duidelijk minder interessant. Vader Lauritz en zijn twee broers oom Oscar en oom Sverre zijn dood. Mijn en Johannes zusje Rosa is blijkbaar overeenkomstig haar stand getrouwd in Schotland, waar ze een gezin heeft gesticht en sinds vele jaren woont. Lijkt absoluut ongeschikt. Mijn jongere broer Karl is omgekomen als officier in de Zweedse marine zonder erfgenamen achter te laten.

In de tweede generatie na oom Oscar is niets te vinden wat geschikt is. Neef Hans Olaf was een soort mislukte kunstenaar die heel weinig publiciteit heeft gekregen (opnieuw verbaasde ik me over het vermogen van juffrouw Marlene om de weg te vinden in de archieven en korte berichten in kranten, ze vond zelf zijn overlijdensadvertentie).

Neef Carl Lauritz kreeg weliswaar een heleboel publiciteit in de jaren tachtig in zijn hoedanigheid als voorzitter van het bestuur van het familiebedrijf in de vastgoedbranche. Maar bij nadere analyse bleek dat hij een praatjesmaker was. Het vastgoedbedrijf kwam op als een zon en zakte in elkaar als een soufflé. Bovendien regelde zijn dochter Solveig alle zaken. De analyse van haar komt later.

Onomstotelijke feiten laten echter zien dat neef Carl Lauritz nooit iets anders heeft uitgericht dan op zich niet onbeduidende overwinningen in de zeilsport, waar hij zich al heel lang geleden uit had teruggetrokken. Een beroep of eigen levensonderhoud heeft hij schijnbaar nooit gehad. Kortom, een onbekwame lapzwans. Bovendien hovaardig, hij gaat er prat op zich in sommige krantenartikelen 'stamvader van de familie Lauritzen' te noemen. Hij dient dus nergens anders toe dan met verwijzing naar zijn bloed een deel van de buit te ontvangen.

Nicht Héléne, de moeder van advocaat Letang, schijnt te zijn geëmi-greerd, waarheen en waarom is onduidelijk. Marlene is nog druk bezig om uit te zoeken hoe het daarmee zit.

Voorlopig lijkt het duidelijk te zijn dat ik geen bondgenootschap kan sluiten met een van de neven en nichten van de tweede generatie. Misschien met uitzondering van Héléne, over wie ik nog niet voldoende informatie heb gekregen.

De ouderdom eist zijn tol. Vroeger kon ik 's nachts doorwerken tot aan de dageraad. Nu niet meer.

* * *

Boston was niet wat ze zich ervan hadden voorgesteld. Hij was nooit eerder in de Verenigde Staten geweest, uit desinteresse of omdat het te veel visumgedoe was voor iemand die ooit een linkse 68'er was geweest. Zij was er maar één keer geweest, een koude en mislukte kerstreis naar Florida toen de kinderen klein waren. Haar voorstellingen gingen over een land waar alles van plastic was en de deurkrukken eraf vielen als je ze beetpakte. Zijn voorstellingen waren misschien wat ouderwets, Boston deed hem denken aan de Boston Tea Party en de Amerikaanse Revolutie. Alleen het hockeystadion Boston Garden zag er precies zo uit als ze hadden verwacht. Ze zagen twee wedstrijden waarbij de Bruins tegen de Chicago Blackhawks en de New Jersey Devils speelden.

Erkki was tegenwoordig vaste speler in de tweede lijn van de Boston